

Vragen naar aanleiding van **Besluit aanwijzing organisaties van openbaar belang**

Inleiding

Per 1 januari 2020 zijn in het *Besluit toezicht accountantsorganisaties* (Bta) een aantal categorieën organisaties met het Besluit van 26 juni 2019 tot wijziging van het *Besluit toezicht accountantsorganisaties* (Besluit uitbreiding OOB-definitie) aangewezen als organisaties van openbaar belang (oob's). Het gaat hierbij om bepaalde woningcorporaties, grote pensioenfondsen, netbeheerders en instellingen voor wetenschappelijk onderzoek.

Kort samengevat is de reden van het oob-besluit het verbeteren van de kwaliteit van de verantwoording door de nieuwe oob's in het maatschappelijk belang, door extra eisen te stellen aan de accountantscontrole. Daarbij speelt ook mee dat het kwalificeren als oob gevolgen heeft voor de governance, wat weer een positieve invloed heeft op de kwaliteit van de verantwoording.

De Europese verordening 537/2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang (verordening 537/2014) stelt, zoals de titel al zegt, regels voor de wettelijke controle van oob's. Daarbij wordt uitgegaan van de definities in de Europese richtlijn 2006/43/EC¹. De definitie van oob's in de richtlijn kent een categorie van door de lidstaten aangewezen entiteiten. Nederland doet dat nu.

De richtlijn 2006/43/EC is gebaseerd op het principe van minimum harmonisatie. Landen moeten bij hun implementatie dus regelen wat de richtlijn voorschrijft, maar mogen meer regelen. Op grond hiervan heeft Nederland in de Wta meer entiteiten aangewezen voor een wettelijke controle. Het gaat hierbij vooral om organisaties in de (semi) publieke sector (bijv. woningcorporaties en gemeenten).

Een deel van de nieuw aangewezen oob's heeft een wettelijke controle op grond van de Nederlandse uitbreiding. Daarop is verordening 537/2014 in principe niet van toepassing. Daarom is in de Wta geregeld dat de verordening 537/2014 van overeenkomstige toepassing is op de wettelijke controle van organisaties die op grond van Nederlandse regelgeving zijn aangemerkt als oob. Hierbij is geregeld dat voor deze oob's op punten kan worden afgeweken van verordening 537/2014.

1 Welke regelgeving is van toepassing op de nieuwe oob's?

Artikel 1, eerste lid onder I van de Wta geeft de definitie van een organisatie van openbaar belang. Het vijfde lid van deze definitie luidt:

'een onderneming, instelling of openbaar lichaam, behorende tot een van de ingevolge artikel 2 aangewezen categorieën'.

In artikel 2 lid 1 regelt de Wta dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur ondernemingen, instellingen of organisaties van openbaar belang aangewezen worden als oob, als hun omvang of functie in het maatschappelijk verkeer en het belang van een goed uitgevoerde wettelijke controle voor het vertrouwen in de accountantsverklaring dat rechtvaardigt.

In het tweede lid is geregeld dat op deze door de Nederlandse overheid aangewezen oob's de verordening van toepassing is voor zover daar bij of krachtens de Wta niet van wordt afgeweken. Met het besluit is een aantal nieuwe oob's aangewezen en is een aantal afwijkingen gedefinieerd. Volgens artikel 2 onderdeel 2 van de Wta zijn deze afwijkingen op alle nieuw aangewezen oob's van toepassing, ook op die aangewezen oob's die een wettelijke controle hebben volgens de EU verordening.

2 Waarom deze FAQ?

Het *Besluit aanwijzing organisaties van openbaar belang*, en met name de daarin opgenomen overgangsbepalingen, hebben tot een aantal vragen geleid. In dit schrijven worden deze vragen voor zover mogelijk beantwoord.

¹ Richtlijn 2006/43/EG van het Europees parlement en de Raad van 17 mei 2006 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen, tot wijziging van de Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad en houdende intrekking van Richtlijn 84/253/EEG van de Raad

3 Wat is de impact op de accountantscontrole bij de nieuwe oob's?

De belangrijkste gevolgen van de oob-status voor de controle zijn:

- strengere onafhankelijkheidsregels op grond van de Wta en de daarmee in overeenstemming zijnde ViO (o.a. roulatie accountantsorganisatie, roulatie van de externe accountant, verbod op verstrekken adviesdiensten);
- verplichte opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling voor afgifte van de controleverklaring;
- uitgebreidere controleverklaring met kernpunten van de controle;
- verplichte rapportage aan de auditcommissie.

Ook op het gebied van de inrichting van de accountantsorganisatie gelden met betrekking tot het kwaliteitssysteem extra eisen. Deze gelden echter al voor de kantoren met een oob-vergunning en zullen daarom alleen echte impact hebben indien een kantoor nog niet beschikt over een dergelijke oob-vergunning.

4 Wat is het eerste boekjaar waarop de regeling van toepassing is?

Het nieuwe artikel 42a eerste lid Bta stelt dat op een boekjaar dat is aangevangen voor de inwerkingtreding, dus voor 1 januari 2020 het oude recht van toepassing blijft. De regeling is dus van toepassing op boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2020.

5 Gelden er overgangsbepalingen voor de nieuwe regels voor de accountantscontrole?

Naast het eerste lid van artikel 42a Bta dat regelt vanaf wanneer de regels moeten worden toegepast, kent het oob-besluit nog een aantal overgangsbepalingen. De volledige tekst van artikel 42a luidt:

- 1 *Op de wettelijke controle van een in artikel 1a aangewezen organisatie van openbaar belang, die betrekking heeft op een boekjaar dat is aangevangen voor het tijdstip van inwerkingtreding van artikel I van het Besluit aanwijzing organisaties van openbaar belang, blijft het recht van toepassing zoals dat gold voor dat tijdstip.*
- 2 *Artikel 1a is, voor zover het de op grond van artikelen 23, onderdelen a en b, en 24 van de wet op de wettelijke controle bij organisaties van openbaar belang voortvloeiende verplichtingen betreft, eerst van toepassing na verloop van 24 maanden na de inwerkingtreding van artikel I van het Besluit aanwijzing organisaties van openbaar belang.*
- 3 *Artikel 1a is, voor zover het de op grond van artikel 24b, eerste lid, van de wet op de wettelijke controle bij organisaties van openbaar belang voortvloeiende verplichtingen betreft, eerst van toepassing na verloop van 12 maanden na de inwerkingtreding van artikel I van het Besluit aanwijzing organisaties van openbaar belang.*
- 4 *De overeenkomstige toepassing van artikel 5 van verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang (PbEU 2014, L 158) op grond van artikel 2, tweede lid, van de wet, geldt voor de bij de in artikel 1a aangewezen organisaties van openbaar belang werkzame accountants en accountantsorganisaties niet tot en met 12 maanden na de inwerkingtreding van artikel I van het Besluit aanwijzing organisaties van openbaar belang.*

In het vervolg van deze FAQ wordt uitgelegd hoe deze overgangsbepalingen in de praktijk werken.

6 Wat is het doel van de overgangsbepalingen?

De overgangsbepalingen in de wet zijn bedoeld om het voor de nieuwe oob's mogelijk te maken op een verantwoorde wijze over te gaan naar het voor oob's geldende onafhankelijkheidsregime. Wetende dat deze regelgeving eraan kwam, hebben accountants en nieuwe oob's al voorgesorteerd op de nieuwe regelgeving. Dit geldt met name voor de samenloop van dienstverlening. In veel gevallen zullen accountants en hun klanten dan ook geen gebruik (hoeven en willen) maken van de overgangsbepalingen voor overige diensten en zeker geen nieuwe overige diensten meer opstarten. Deze aanpak is toe te juichen gezien de maatschappelijke wensen die er zijn met betrekking tot de onafhankelijke uitvoering van de controles van oob's door accountants.

Als besloten wordt om wel gebruik te maken van de overgangsmaatregelen zoals in de wet bepaald dan zal de accountant na moeten gaan of er door het toepassen van de overgangsmaatregelen bedreigingen ontstaan, waarbij de accountant maatregelen moet nemen die er voor zorgen dat de accountant de opdracht onafhankelijk kan uitvoeren.

7 Hebben de overgangsbepalingen betrekking op 1 of 2 boekjaren of gaat het echt om 12 of 24 maanden?

De veronderstelling is dat dit om boekjaren gaat. Mocht dit namelijk niet het geval zijn dan kan een externe accountant die in zijn vierde of vijfde controle jaar zit geen twee (controle)jaren meer door, maar in de praktijk nog maar 1 jaar omdat hij het tweede jaar de controle niet meer zou kunnen afronden. Overdracht van de controle in de loop van het boekjaar lijkt niet wenselijk op grond van de controlekwaliteit.

Daarbij geldt dat de inwerkingtreding in algemene zin ook gekoppeld is aan boekjaren.

8 Kunnen de diensten bedoeld in artikel 23 onderdeel a Wta en artikel 5 1^e lid eerste alinea onder b uit de Europese Verordening nog uitgevoerd worden vanaf het moment dat het 1^e boekjaar op of na 1 januari 2020 aanvangt bij een oob waar ook een wettelijke controle wordt uitgevoerd?

Nee, dat kan niet zonder gevolgen voor de controle in de toekomst. In beide gevallen stelt de betreffende regelgeving dat bepaalde diensten gedurende een bepaalde periode voorafgaand aan een te controleren boekjaar niet mogen zijn uitgevoerd. In artikel 23 onderdeel a (Wta) is die periode 2 boekjaren. In artikel 5 1^e lid eerste alinea onder b (Verordening 537/2014) is die periode 1 boekjaar.

In artikel 23 onderdeel a Wta betreft het:

'de financiële verantwoording waarop de wettelijke controle betrekking heeft, heeft samengesteld'.

In artikel 5 1^e lid eerste alinea onder b betreft het:

'het ontwikkelen en ten uitvoer leggen van procedures voor interne controle en risicobeheer die verband houden met de opstelling en/of controle van financiële informatie of het ontwikkelen en ten uitvoer leggen van financiële informatietechnologiesystemen'.

Mochten deze diensten in het 1^e boekjaar nog worden uitgevoerd, dan zou de controle moeten stoppen in het 3^e boekjaar (art 23 onderdeel a) of het 2^e boekjaar (art 5 1^e lid 1^e alinea onder b). De overgangsbepalingen in lid 2 en 4 met betrekking tot de genoemde bepalingen zorgen ervoor dat eventueel in het verleden verrichte diensten geen probleem opleveren voor de werkzaamheden in het eerste boekjaar (art 5 1^e lid 1^e alinea onder b) of de eerste twee boekjaren (art 23 onderdeel a).

9 Hoelang mogen niet-controlediensten anders dan de diensten bedoeld in artikel 23a Wta en artikel 5 1^e lid 1^e alinea onder b uit de Verordening 537/2014 nog worden uitgevoerd?

Deze diensten mogen in het boekjaar dat aanvangt op of na 1 januari 2020 nog worden uitgevoerd, mits dit niet leidt tot het uitvoeren van diensten die volgens de Wta of de ViO door de andere regels al verboden waren. Daarna mogen deze diensten niet meer worden verleend naast een wettelijke controle. Dit blijkt uit het derde en het vierde lid van de overgangsbepalingen. Artikel 24b Wta sluit alle niet controlediensten uit, dus ook de diensten genoemd in artikel 23 onderdeel b Wta.

Uiteraard mogen er geen diensten worden geleverd die op grond van de onafhankelijkheidsbepalingen in de Wta, het Bta en de ViO voor niet oob's niet mogen worden verricht.

10 Kan de verantwoordelijke accountant in alle gevallen twee jaar aanblijven?

In het besluit staat dat artikel 24 Wta, dat betrekking heeft op externe accountantsrotatie na 5 jaar, pas na 24 maanden (2 boekjaren) van toepassing is. Kan elke verantwoordelijke accountant nu twee jaar door bij een wettelijke controle?

Nee, de verantwoordelijke accountant zal niet in alle gevallen door kunnen. De bepalingen met betrekking tot langdurige betrokkenheid in EU verordening 537/2014 blijven van toepassing. Dit betekent dat de verantwoordelijke accountant na 7 jaar moet rouleren.

De bepaling geldt ook voor accountants die op het moment van inwerkingtreding de voorgaande 4 boekjaren hadden gecontroleerd. Zij kunnen dus maximaal 6 boekjaren optreden als verantwoordelijk accountant.

11 Wanneer moet de accountantsorganisatie rouleren?

De roulatietermijn gaat lopen vanaf het moment dat een organisatie oob wordt. Dit betekent dat de accountantsorganisatie moet rouleren voor het 11^e boekjaar dat aanvangt op of na 1 januari 2020. Uiteraard kunnen oob's ervoor kiezen, zoals bijvoorbeeld op basis van de Governancecode Woningcorporaties (die gekoppeld is aan het lidmaatschap van Aedes en de VTW), om eerder te rouleren.

12 De toelichting geeft de mogelijkheid om bij een pensioenfonds de interne accountant aan te wijzen als degene die de rol van de auditcommissie overneemt, zijn er alternatieven?

Ja, die alternatieven zijn er. De pensioenfondsen die oob worden onder de nieuwe regelgeving hebben allemaal een interne toezichthouder die de taak van de auditcommissie op zich kan nemen en die in de governance van pensioenfondsen meer aangewezen lijkt om deze taak uit te voeren.

Schema

In het onderstaande overzicht staan de overgangsbepalingen samengevat.

Samenvatting	
1 Tot wanneer kunnen de werkzaamheden van artikel 23 onderdeel a Wta en artikel 5 lid 1 eerste alinea onder b Europese verordening 537/2014 worden uitgevoerd (werkzaamheden die in voorgaande 2 jaar niet mogen worden uitgevoerd)?	Tot 1 ^{ste} boekjaar dat aanvangt op of na 1 januari 2020.
2 Tot wanneer kunnen niet-controlediensten (waaronder artikel 23 onderdeel b, en artikel 5 EU verordening) worden uitgevoerd m.u.v. diensten beschreven bij punt 1?	Tot 2 ^{de} boekjaar dat aanvangt op of na 1 januari 2020.
3 Vanaf wanneer is artikel 24 (partner roulatie na 5 jaar) van toepassing?	Van toepassing vanaf het 3 ^e boekjaar dat aanvang op of na 1 januari 2020 mits roulatie na 7 jaar.
4 Wanneer moet een accountantsorganisatie rouleren?	In 11 ^e boekjaar dat aanvangt op of na 1 januari 2020.